

Sõstrad metsas ja iluaias

REIN SANDER

Ilusa tiheda ja varakult lehtiva heki saab magedast sõstrast. See läheb lehte juba aprilli lõpus ja püsib ilus sügiseni.

Meie metsades kasvab kolm sõstraliiki. Niiskemas ja viljakamas segametsas leiab pea alati musta sõstart (*Ribes nigrum*), selle liigi levila ulatub Lääne-Euroopast isegi nii kaugele kui Ida-Siber. Seal tulevad tema asemele lähedased liigid, nende seas ka suurte marjadega aldaani sõstar (*R. dikuscha*). Seda on kasutatud mitme külmakindla sõstrasordi aretamisel, ka meil propageeriti kunagi sorte 'Golubka' ja 'Sejanets Golubki'. Sordiaretajatele pakub aldaani sõstar ikka veel huvi.

Üsna punase sõstra moodi näeb välja karvane sõstar (*R. spicatum*). Marjad on hõredas kobaras, hapukad, aga söödavad.

Mage sõstar (*R. alpinum*) kasvab meil looduses viljakamates metsatüüpides tavalise alusmetsapõõsana. Mõnes karjamaaäärses lepikus moodustab ta tihti üsna läbipääsmatu padriku, sest lume surve all maha kooldunud oksad juurduvad niiskes mullas üsna hõlpsasti.

Magedast sõstrast saab ilusa ja pikaealise heki, mis läheb lehte juba aprilli lõpus ning püsib ilus sügiseni. Muidugi ei õitse selline hekk nii rikkalikult kui vabakujulised põõsad ega kannu ka vilja. Aga sellest pole lugu, sest suhu pista mageda sõstra marjad nagunii ei kõlba. Nende maitse on imal ja lääge.

Kollaseõieline ameeriklane

Pargipõõsana on meil võrdlemisi sage Põhja-Ameerikast pärit kuldsõstar (*R. aureum*). Oma nime on ta saanud kuldkollaste õite järgi, mis mai lõpul ja juuni algul põõsast üleni katavad. Kuldsõstra marjad (rohekaskollased või mustad) on maitsetud, neist saab teha igasugu hoidiseid.

Rohkest õitsemisest hoolimata ei kipu põõsas aga sugugi alati marju kandma. Küsisin ükskord nõu asjatundjalt, too arvas, et aeda peaks istutama mitu põõsast. Ometi püsis mu mälus visalt pilt noorusaegsest üksikust kuldsõstrast, mis igal sügisel oli marjadest lookas.

Asja edasi uurides selgus, et kuldsõstra õitel on krooni putk nii pikk, et seda

Kuldsõstra viljad.

Kuldsõstra õied.

Mageda sõstra sort 'Schmidt' on püstise kasvuga.

ulatavad tolmeldama ainult kimalased. Seega, kui teie aias lendab kimalasi, istutage endale aeda kuldsõstar. Teistele aga lohutuseks: praegu on olemas ka kuldsõstra iseviljastuvaid sorte.

Viimastel aastatel on puukoolides saada sõstra ja karusmarja tüvivorme. Tavaliselt poogitakse need kuldsõstrale. Sellist pisipuud on palju mu-

Mage sõstar on hea hekitaim.

gavam hooldada kui tavalisi põõsaid, ei pea iga oksa kärpimiseks küürutama ja kükitama. Ka marju on lihtsam kätte saada.

Lihtne paljundada

Kõiki sõstraid on lihtne paljundada pistokstega. Selleks valige välja tugevad sirged üheaastased võrsed. Tavaliselt pakatavad sõstarde pungad enne, kui muld päriselt üles sulab, seega on mõistlik pistikulava varem ette valmistada. Kui seda pole, siis piisab, kui laotate peenrale kiletüki, mille all muld päeval soojeneb ja kiiremini sulab.

Et varem lõigatud pistoksad ei kuiuks, torgake need otsapidi niiskesse liiva. Väga hästi säilivad pistoksad ka lume all. Muidugi võib pistoksad lõigata otse enne istutamist, kuid need juurduvad natuke halvemini. Ka sügisel lõigatud ja musta kilesse torgatud pistoksad juurduvad kenasti.

REIN SANDER